

Xu hướng nghề nghiệp học sinh theo mô hình Holland

Phần mềm điện thoại đánh giá xu hướng nghề nghiệp của học sinh của PGS.TS. Trần Thành Nam và TS. Trần Văn Công, Trường ĐHGĐ, ĐHQGHN, được nghiên cứu và hứa hẹn là sản phẩm ứng dụng thực tiễn cao, rất cần thiết trong bối cảnh hiện nay tại Việt Nam. Phần mềm đã được đưa vào thử nghiệm và cho những kết quả tốt.

■ TUỆ ANH

ĐÁP ỨNG NHU CẦU XÃ HỘI

Trong bối cảnh thế giới đang bước vào cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư, trong gần 3 thập kỷ qua, các nền tảng công nghệ đã được các nhà tâm lý học hướng nghiệp tận dụng phát triển thành các dịch vụ tư vấn trực tuyến, đánh giá tâm trắc trên nền tảng internet và các hệ thống hướng nghiệp trên nền tảng máy tính. Các ý tưởng về hệ thống đánh giá và tư vấn tự động cũng đã được triển khai ở một số nước trên thế giới điển hình phải kể đến hệ thống System Development Life Cycle của Ả Rập Xê Út; hệ thống tư vấn hướng nghiệp tự động cho sinh viên hay hệ thống dịch vụ Life and career management services tại Mỹ.

Đi sâu hơn vào khía cạnh vận hành, với hệ thống System Development Life Cycle, chức năng chính bao gồm tiến hành trắc nghiệm nhân cách; điền thông tin cá nhân, đăng nhập vào hệ thống; tính điểm tự động điểm các trắc nghiệm; điểm trắc nghiệm cùng gợi ý diễn giải được gửi tự động đến nhân viên văn phòng tư vấn; nếu có

yêu cầu tư vấn, nhân viên tư vấn có thể cập nhật mẫu thông tin sau khi phỏng vấn và đưa ra khuyến nghị trên thông tin cập nhật; nhân viên tư vấn có thể xem và trích xuất các thông tin về tất cả thân chủ; tìm kiếm thân chủ theo mã và các từ khóa nhận dạng khác; hệ thống tự động hẹn các buổi gặp dựa trên các mẫu yêu cầu trực tuyến của thân chủ; hệ thống cũng được thiết kế để các giảng viên trong trường có thể giới thiệu những người cần hỗ trợ tâm lý tới văn phòng tư vấn; hệ thống tích hợp sẵn cả tư vấn qua Skype với những trường hợp yêu cầu; hệ thống cũng tích hợp việc trả lời các câu hỏi tư vấn chung một cách nặc danh.

Còn đối với hệ thống Automated Life and Career Management Services, các thông tin đánh giá cá nhân được thu thập toàn diện phục vụ cho công tác tư vấn gồm: kỹ năng giao tiếp, đánh giá động cơ, tính quyết đoán, chiến lược ứng phó, hệ giá trị; năng lực nhận thức; đặc điểm nhân cách hướng nội hay hướng ngoại; các khuôn mẫu hành vi, chiến lược giải quyết mâu thuẫn; lòng tự trọng; trí tuệ cảm xúc; khả năng điều chỉnh điều khiển; chỉ số đam mê... Dựa trên các chỉ số đánh giá tâm trắc

cá nhân, hệ thống tự động sẽ đưa ra các báo cáo về định hướng nghề nghiệp; báo cáo về mức độ phù hợp của cá nhân với các nhóm nghề; kế hoạch phát triển cá nhân theo định hướng nghề.

Sau khi cá nhân đã cân nhắc lựa chọn một nghề sẽ theo đuổi cho tương lai, hệ thống sẽ hướng dẫn việc lên kế hoạch và đặt mục tiêu cho từng giai đoạn, thậm chí còn phân tích chia nhỏ các hoạt động cũng như những yêu cầu về xã hội, tài chính giáo dục, tôn giáo và các yếu tố khác nữa.

Tất cả những vấn đề này là nền tảng lý luận và thực tiễn nghiên cứu ở nước ngoài. Nó cho thấy mục tiêu của đề tài là cấp thiết và khả thi trong bối cảnh hiện tại.

Ở nước ta các nghiên cứu gần đây cho thấy nhu cầu được tư vấn hướng nghiệp của học sinh là rất lớn. Vì vậy việc có sự hỗ trợ của hệ thống đánh giá hướng nghiệp tự động dựa trên nền tảng công nghệ và tư vấn trên cơ sở thực chứng từ đánh giá phân tích các nguồn thực chứng tin cậy là cấp thiết. TS. Trần Thành Nam cho biết: "Từ các bằng chứng nghiên cứu đi trước trong và ngoài nước,

có thể thấy xây dựng bộ công cụ đánh giá xu hướng nghề nghiệp phù hợp với đặc điểm văn hóa của từng quốc gia là rất quan trọng và bức thiết với bối cảnh Việt Nam đặc biệt khi quốc gia đang ở trong ngưỡng cửa cuộc cách mạng Công nghiệp lần thứ 4 và với thực tế giáo dục đào tạo không đi theo nhu cầu của thị trường lao động dẫn đến dư thừa nguồn nhân lực đào tạo không tìm được việc làm”.

MANG LẠI HIỆU QUẢ VÀ GIÁ TRỊ THIẾT THỰC

Các nghiên cứu đi trước cũng cho thấy việc xây dựng công cụ đánh giá xu hướng nghề nghiệp phải dựa trên nền tảng một lý thuyết về hướng nghiệp, đặc điểm nhân cách cá nhân và môi trường làm việc. Trong các lý thuyết về hứng thú nghề nghiệp đã được đề xuất, mô hình lý thuyết của Holland với 6 thành tố RIASEC (R=Thực tế; I=Khám phá; A=Nghệ thuật; S=Xã hội; E=Thuyết phục; C=Quy tắc) được nhiều

nhà nghiên cứu chấp nhận sử dụng. Cấu trúc của RIASEC có thể phù hợp với các đối tượng và ngành nghề của nhiều quốc gia trên thế giới trong đó có Việt Nam. Nhóm nghiên cứu cho rằng việc xây dựng phần mềm hướng nghiệp là nghiên cứu bước đầu để hướng tới xây dựng một hệ thống tư vấn tâm lý tự động toàn diện đánh giá các đặc điểm tâm trắc trên nhiều lĩnh vực như các hệ thống tư vấn tự động đã được triển khai trên thế giới đo từ kỹ năng giao tiếp, đánh giá động cơ, tính quyết đoán, chiến lược ứng phó, hệ giá trị; năng lực nhận thức; đặc điểm nhân cách hướng nội hay hướng ngoại; các khuôn mẫu hành vi, chiến lược giải quyết mâu thuẫn; lòng tự trọng; trí tuệ cảm xúc; khả năng điều chỉnh điều khiển; chỉ số vượt khó, chỉ số đam mê...

Đối với đề tài này, nhóm nghiên cứu cho biết thêm, hiện nay nhóm tập trung nghiên cứu xây dựng quy

trình tiến hành, tính điểm và diễn giải kết quả đánh giá xu hướng hứng thú nghề nghiệp cho bộ công cụ đánh giá hứng thú nghề nghiệp dựa trên mô hình RIASEC; xây dựng phần mềm android hướng dẫn đánh giá xu hướng/ hứng thú nghề nghiệp và tư vấn dựa trên quy trình lý thuyết về tiến hành, tính điểm và diễn giải; từ đó thử nghiệm thành công phần mềm. Nghiên cứu thành công trên cơ sở tiếp cận nghiên cứu sử dụng tiếp cận lý thuyết của Holland với cấu trúc RIASEC để xây dựng bộ công cụ và viết code xây dựng phần mềm dựa trên quy trình lý thuyết.

Về tính mới, tính độc đáo, tính sáng tạo của đề tài, nhóm nghiên cứu cho biết đây là đề tài xây dựng phần mềm trên nền tảng di động cho thang đo xu hướng nghề nghiệp theo mô hình của Holland, thứ nhất kích thích khả năng tiếp cận của người dùng nhằm mục đích thiết thực là tìm hiểu xu hướng nghề nghiệp (thay vì những phương án truyền thống như đi gặp nhà tư vấn, làm test trên giấy...), thứ hai đưa vào thị trường một thang đo mang tính khoa học và được thích ứng với văn hóa Việt Nam - đặc biệt có ý nghĩa trong bối cảnh lan tràn các loại test dịch từ nước ngoài, và cuối cùng hỗ trợ lớn cho công tác

đánh giá cá nhân để phục vụ tư vấn hướng nghiệp cũng như tổng hợp kết quả để xây dựng hệ thống dữ liệu cho ngành hướng nghiệp sử dụng.

Phần mềm đã được xây dựng thành công và đã đưa vào thử nghiệm. Những nhà khoa học, người sử dụng đánh giá cao giá trị của sản phẩm rất thiết thực, đẩy mạnh khả năng truy cập của học sinh, của cán bộ chuyên môn và sản phẩm này sẽ hỗ trợ rất nhiều công tác tổng hợp - diễn giải. Bên cạnh đó, những điều tra phần mềm trên nhóm rộng cho phép thu được dữ liệu mới về xu hướng nghề nghiệp của học sinh để bổ sung cho nền dữ liệu của công tác tư vấn hướng nghiệp hiện đang tương đối thiếu. Bài tỏ mong muốn về tương lai của sản phẩm nhóm nghiên cứu cho rằng: "Chúng tôi thấy tiềm năng công nghệ ngày càng lớn, khai thác và ứng dụng công nghệ một cách đúng đắn sẽ mang lại hiệu quả và giá trị thiết thực. Chúng tôi hy vọng người dùng sẽ tiếp tục phản hồi, góp ý tích cực để phần mềm trở thành nguồn cung cấp thông tin, dữ liệu quan trọng, đóng góp đặc lực cho học sinh, cho những người làm công tác chính sách, những ai quan tâm đến vấn đề này."

